

**Streszczenie pracy doktorskiej napisanej pod kierunkiem naukowym**  
**dr hab. prof. UŚ Ireny Pilch oraz dr hab. inż. prof. Pol. Śl. Adama Gałuszki**  
**„Problematic Internet Use – causes, picture of the phenomenon and its prevention.**  
**Interdisciplinary approach”**  
**mgr Eryka Probierz**

Praca doktorska podejmuje temat Problematycznego Używania Internetu (PUI). Obecność Internetu od ponad 20-stu lat w codziennej przestrzeni większości ludzi spowodowała, że oprócz wielu pozytywnych aspektów, można wyróżnić także negatywne konsekwencje tego zjawiska. Jednym z nich jest PUI, czyli Problematic Use of Internet, które w znaczący sposób wpływa na emocjonalne, behawioralne, poznawcze i społeczne przeżywanie danej osoby, objawiając się w postaci negatywnych konsekwencji, zarówno tych obserwowalnych, jak tych wewnętrznych dotyczących sfery psychologicznej człowieka. Celem doktoratu jest analiza i podjęcie badań nad tym zjawiskiem w ujęciu interdyscyplinarnym, tj. psychologii oraz informatyki.

Główne cele pracy zostały określone w formie trzech tez. Pierwsza teza postuluje, że analiza zmiennych i badanie wzajemnych relacji pomiędzy określonymi konstruktami a PUI dostarczy istotnych informacji na temat tych zjawisk, które pozostają w najsilniejszych związkach z PIU. Przeprowadzone badanie pierwsze wykazało istotne związki wczesnych nieadaptacyjnych schematów, patologicznych cech osobowości oraz reaktywności emocjonalnej. Uzyskano także pojedyncze istotne związki z pozostałymi badanymi zmiennymi. Uzyskane wyniki wykazały pewną spójność w uzyskaniu najsilniejszych związków z tymi zmiennymi, które przejawiają pewną stałość na przestrzeni życia i wynikają nie tylko z czynników sytuacyjnych, ale też biologicznych, konstytuujących jednostkę.

Druga teza pracy postulowała, że zaproponowany program prewencyjny, umożliwiający personalizację i opracowany w oparciu o wyniki badania pierwszego, pozwoli na zmniejszenie ryzyka wystąpienia PUI u osób badanych. W tym celu przeprowadzono badanie drugie, którego celem było sprawdzenie czy opracowany i wdrożony program profilaktyczny jest skuteczny. Badanie przeprowadzono na grupie badawczej, która brała udział w programie oraz grupie kontrolnej. Uzyskane wyniki wykazały ogólną skuteczność programu (bez podziału na poszczególne typy programów – stanowiące możliwość personalizacji) oraz skuteczność w 11 na 12 badanych grup, w kontekście programów specjalistycznych. Dodatkowo wykazano, że pomimo zunifikowanej formy prowadzenia programu, siła badanego zjawiska była różna, w zależności od wybranego typu programu.

Trzecia teza pracy wskazywała, że wybrane metody sztucznej inteligencji, tj. uczenie maszynowe oraz drzewa decyzyjne, a także rozwiązania z zakresu tworzenia stron internetowych, pozwolą na częściową automatyzację programu prewencyjnego i jego implementację w Internecie. W celu realizacji powyższej tezy przygotowano schemat działania algorytmu, który pozwala na automatyczne przypisanie osoby do danego typu programu oraz czasu jego trwania. Sam algorytm został następnie wdrożony na dedykowanej dla programu prewencyjnego stronie, co pozwoliło na umieszczenie całego procesu rekrutacji osób do programu, udostępniania materiałów oraz badania uczestników po zakończonym programie, w formie jednej strony internetowej. Strona została

skonstruowana w taki sposób, aby wymagane zmienne wejściowe do algorytmu były pobierane z bazy danych, która wraz z każdym kolejnym uczestnikiem programu, jest aktualizowana o jego wyniki.

Uzyskane w badaniu wyniki wskazują, że zjawisko PUI jest wielowymiarowym i złożonym problemem. Wykazuje ono istotne związki z wieloma zmiennymi, szczególnie tymi o charakterze patologicznym. Co ważne, związki te są wykazywane niezależnie od tego jaka jest to patologiczna cecha osobowości czy wczesny nieadaptacyjny schemat, co wskazuje, że każda patologia w tym obszarze może prowadzić do wystąpienia PUI. Dodatkowo w oparciu o uzyskane wyniki programu prewencyjnego należy zauważyć, że pomimo obserwowalnie podobnych charakterystyk problemów, sama jego geneza może być diametralnie różna. Taka konkluzja postuluje dalsze rozwijanie programów prewencyjnych dążących do maksymalnej personalizacji i dostosowania do potrzeb odbiorcy. Zaimplementowany algorytm oraz strona internetowa pozwoliły na realizację programu w sposób automatyczny w sieci, a także umożliwiły ujednoczenie procesu rekrutacji, przebiegu i zbierania informacji od osób badanych. Brak rozwiązań z zakresu informatyki nie pozwoliłby na tak szeroki zakres programu, jego dostępność oraz realizację w trakcie trwania pandemii Covid-19. Należy także zaznaczyć, że prace nad programem będą dalej rozwijane w celu zwiększenia jego skuteczności.

Uzyskane wyniki wskazują, że temat PUI, stanowi istotne zjawisko wśród osób korzystających z Internetu. Większość prac naukowych podejmuje tematykę badania wzajemnych powiązań pomiędzy PUI a innymi zmiennymi, znacząca mniejszość proponuje działania prewencyjne. Działania te, są najczęściej prowadzone jako osobne badania, a wyniki wzajemnych powiązań zmiennych z PUI nie stanowią kontynuacji tworzenia programu. Podejście łączące zarówno pierwszy, jak i drugi rodzaj badań, zaprezentowane w niniejszej pracy, ma szansę na większą personalizację tworzonych rozwiązań oraz głębszą analizę tematu, rozpoczynając od zmiennych, które są we wzajemnej relacji z PUI, poprzez obecny obraz zjawiska u badanej osoby, a następnie zamykając programem prewencyjnym pozwalającym na zmianę obecnych zachowań i porównanie ich do analizowanego obrazu sprzed programu.